

Härryda kommun
Samhällsbyggnad
435 80 MÖLNLYCKE

Göteborg den 16 juni 2020

Mölnålsåns vattenråds yttrande över samråd gällande "Översiktsplan för Härryda kommun, ÖP 2012, för djupning av Landvetter södra"

Mölnålsåns vattenråd (se Bilaga 1) har i skrivelse från Härryda kommun daterad 2020-04-20 beretts tillfälle att lämna synpunkter med anledning av rubricerat samråd.

Mölnålsåns vattenråd verkar för att vattnet inom Mölnålsåns avrinningsområde uppnår och håller en god ekologisk och kemisk status enligt EU:s ramdirektiv för vatten. Vattenrådet väljer därför att framföra sina synpunkter över rubricerat samråd.

Naturskyddsföreningens representanter i vattenrådet reserverar sig mot detta yttrande mot bakgrund av de invändningar de anfört vid framtagandet av detta remissvar. Dessa biläggs detta yttrande (Bilaga 2 och 3).

Bakgrund

Sedan 2012 har det funnits tydliga utvecklingsriktningar i ÖP2012, från Landvetter centrum och söderut till det område som idag kallas för Landvetter södra. Områdets potential beskrivs som stort i och med den planerade järnvägen Göteborg-Borås. Visionen är att bygga ett hållbart samhälle från grunden, kring en station mitt i ett av Sveriges största pendlingsstråk mellan Göteborg och Borås. Idealbilden är att Landvetter södra ska bli ett stationssamhälle med eget centrum, bostäder, service, handel och mötesplatser men ändå kopplas samman med befintliga orter som Mölnlycke i väster, Landvetter i norr och Björred samt Landvetter Airport city och flygplatsen i öster.

Synpunkter från Mölnålsåns vattenråd

Planförslagets påverkan på Mölnålsåns avrinningsområde

Den mark som den föreslagna fördjupade översiktsplanen (FÖP) söder om Landvetter omfattar utgörs idag av en obruten större naturmark med skogar, berg, våtmarker, vattendrag, tjärnar, sjöar och ett rikt växt- och djurliv. Området är ett större opåverkat område som har stora värden och är av stor betydelse. Dels finns mycket höga naturvärden, stora friluftsvärden, en rik biologisk mångfald och området rymmer många viktiga funktioner och ekosystemtjänster. Funktioner, värden och resurser viktiga för vårt samhälle och som till stor del riskerar att förstöras vid en exploatering.

MÖLNÅLSÅNS VATTENRÅD

c/o Göteborgsregionens kommunalförbund
Besök Anders Personsgatan 8 | Post Box 5073, 402 22 Göteborg
Tel 031-335 50 00 | Fax 031-335 51 17
www.vattenradlavast.se/molndalsans-vattenrad

Planförslaget innebär att stora skogsområden kommer att avverkas, berg sprängas och krossas, våtmarker dikas, grävas ur och fyllas ut. En stor areal hårdgjorda ytor kommer att anläggas och mycket byggnader och anläggningar att uppföras. Mycket stora mängder transporter kommer att krävas och det kommer skapas stora upplag för material och övrigt.

Vattenrådet ser det som troligt att byggnationen kommer att påverka nedanstående faktorer på ett negativt sätt:

- Ökat läckage av näringsämnen till ytvatten.
- Minskad vattenhållande förmåga i landskapet.
- Minskad vattenrenande förmåga i landskapet.
- Ökad mängd regnvatten når närliggande ytvatten.
- Mer förorenat regnvatten når närliggande ytvatten.
- Ojämnare flöden i nedströms liggande vattendrag.

Av ovanstående skäl är det väsentligt att genom åtgärder minimera de negativa effekterna av en så omfattande exploatering bl a genom att:

- Göra rejäla områden för flödesutjämning och rening av dagvatten och om det är möjligt utan att de skadas, använda de naturliga våtmarkerna för detta ändamål. Nödvändiga magasin/dammar för dagvatten bör anläggas på platser som ändå måste påverkas under byggnationerna.
- Dagvattenutredningens förslag följs och att utredningens slutsatser samt kommunens egen strategi för dagvattenhantering efterlevs. Detta innebär att bebyggelse, gator, vägar samt val av innovativa lösningar anpassas efter dessa.
- Åtgärder vidtas i den befintlig spillavloppsanläggning i Landvetter som VA-utredningen pekar på har ett stort behov av förnyelse och i vissa delar finns även behov av åtgärd av felkopplade ledningar.
- Vid utbyggnad av spillavloppssystemet bör riskbedömning och överväganden göras om vidtagande av åtgärder i avloppspumpstationer för att minimera risken för bräddning av orenat avlopp till recipient t ex genom anläggande av bräddbassäng med möjlighet till slamsugning eller senare återpumpning till systemet. Särskilt viktigt är detta för de stationer som planeras med bräddavlopp direkt till Mölndalsån och dess tillflöden.
- Tillskottsvattenmängderna från kommunerna bidrar till sämre förutsättningar för omhändertagande och rening i Gryaabs tunnelsystem och reningsverk. De höga flöden som uppkommit de senaste åren har vid flera tillfällen inneburit att Mölndal på uppmaning av Gryaab tvingats brädda orenat avloppsvatten till Mölndalsån i Mölndals centrum då kapaciteten i sektionen under Mölndalsån är begränsad. En ökad anslutning av ytterligare områden i Landvetter södra förutsätter att arbeten för att minska tillskottsvattenmängden vidtas och att kapaciteten i Gryaabs ledningssystem under Mölndalsån ökas.
- Strukturer nödvändiga under anläggnings och byggprocessen inte anläggs på eller i de gröna och blå områdena så att dessa förstörs.

- Så långt som möjligt minimera hårdgjorda ytor t ex genom att anlägga gröna tak och använda genomsläppliga material.
- Bygga innovativt med nya metoder för att hushålla med dricksvatten t ex genom att inte spola toaletter med dricksvatten samt att allmänt hitta metoder att minska mängden avloppsvatten.

Vattenrådet vill även framföra:

- Att markerna mot Yxsjön bör få vara så orörda som möjligt.
- Att särskild hänsyn bör tas till Björrödsbäcken då den är ett viktig som föryngringsvatten för öring.
- Det är positivt för råvattentäkten Rådasjön att ansluta enskilda avlopp (framförallt de som inte lever upp till miljöbalkens krav) inom tillrinningsområdet till Mölndalsån. Och då särskilt de som ligger i närområdet till Mölndalsån med biflöden.
- Det nya planområdet ingår delvis i det föreslagna vattenskyddsområdet för Rådasjön. Ansökan för detta ligger för handläggning och beslut hos Länsstyrelsen.

Vattenrådet vill särskilt trycka på att det är viktigt att den ekologiska statusen inom Mölndalsåns avrinningsområde inte försämras och att möjligheten att nå God ekologisk status i vattenförekomsterna inte försvåras genom utbyggnaden av Landvetter södra.

För Mölndalsåns vattenråd
Stig Samuelsson
Ordf.

/ Monica Dahlberg
sekr.

Representanter i Mölndalsåns vattenråd

Kommun/Organisation	Ledamöter	Ersättare
Bollebygds kommun	Sassi Wemmer (MP)	Oscar Sjöo (M)
	Isabell Fischer	Vakant (Tjp.)
Härryda kommun	Bengt Johansson (M)	Erik Lagerström (L)
	Emma Nevander	Linda Harald
Mölndals stad	Anders Enelund (M) v. ordf.	Elisabet Rex
	Gun Kristiansson (S)	Per Sundström
Göteborgs Stad	Emma Dolderer (C)	Vakant (Pol.)
	Inger Kjellberg, Kretslopp & vatten	Lena Blom, Kretslopp & vatten
Lerums kommun	Robert Blomberg (C)	Erik Larsson (S)
	Åsa Bergsten	Gunilla Rådman
Mölndals Kvarnby	Leif-Henrik Andersson	Thomas Ericsson
Mölndalsåns fiskeråd	Jack Olsson	Torbjörn Löfgren
Sportfiskarna	Niklas Wengström	Vakant
Lantbrukarnas riksförbund (LRF)	Lilian Samuelsson	Vakant
Södra Skogsägarna	Stig Samuelsson, ordf.	Jan Johansson
Naturskyddsföreningen	Michael Nilsson	Leif Lithander
Göteborgsregionen (GR) / Göta älvs vattenvårdsförbund	Monica Dahlberg, sekr.	

Reservation från Naturskyddsföreningen 2020-06-15**- Vattenrådets yttrande FÖP Landvetter södra**

Naturskyddsföreningen reserverar sig mot Vattenrådets yttrande angående FÖP för Landvetter södra. Nedan redovisas Naturskyddsföreningens synpunkter.

Övergripande synpunkter Landvetter södra:

Den mark som den föreslagna fördjupade översiktsplanen (FÖP) söder om Landvetter omfattar utgörs idag av en obruten större naturmark med skogar, berg, våtmarker, vattendrag, tjärnar, sjöar och ett rikt växt- och djurliv. Området är ett större opåverkat område som har stora värden och är av stor betydelse. Dels finns mycket höga naturvärden, stora friluftsvärden, en rik biologisk mångfald och området rymmer många viktiga funktioner och ekosystemtjänster. Funktioner, värden och resurser viktiga för vårt samhälle och som till stor del riskerar förstöras vid en exploatering. Planförslaget innebär att stora skogsområden kommer att avverkas, berg sprängas och krossas, våtmarker dikas, grävas ur och fyllas ut. En stor areal hårdgjorda ytor kommer att anläggas och mycket byggnader och anläggningar att uppföras. Mycket stora mängder transporter kommer att krävas och det kommer skapas stora upplag för material och övrigt.

När skog avverkas sker påverkan på marken och på avrinningen till omgivande vatten. Miljögifter som kvicksilver riskerar läcka ut från skogsmarken liksom humusämnen och partiklar. Vid sprängning och krossning av berg sker läckage av kväve och partiklar till omgivande vatten. Även utdikning, urgrävning av våtmarker liksom utfyllnader är starkt negativt för omgivande vatten. Transporter, upplag och materialhantering riskerar även de att öka mängden föroreningar. Förutom dessa direkta vattenpåverkande faktorer så förlorar landskapet sin renande och vattenhållande förmåga liksom den funktion skogsmarken har som vattenavgivande ekosystem. Dessutom innebär exploateringen och omvandlingen av marken givetvis att den till naturmarken knutna biologiska mångfalden minskar starkt. Sammantaget sker en stor förlust av olika ekosystemtjänster och resurser. En förlust som måste skalas upp i samma nivå som den föreslagna exploaterings omfattning. Något som gör att påverkan och förlusten av resurser och tjänster blir mycket stor.

Om dagens naturmark söder om Landvetter ersätts av stadsmark med hårdgjorda ytor, byggnader, kanaliseringar, vägar och övriga anläggningar så kommer en ökad mängd av regnvattnet att nå till omgivande vatten. Något som kan bli ett stort problem då det kan orsaka samhällsskadliga översvämningar i samhällen som Björred, Landvetter, Mölnlycke, Mölndal och Göteborg. Ett regnvatten som dessutom kommer att vara betydligt mer förorenat än det vatten som idag når vattendrag och sjöar. Något som hotar biologisk mångfald, fiske, rekreation och det nedströms liggande vattenskyddsområdet. Riskerna är även uppenbara att gällande vattendirektiv och miljö kvalitetsnormer kommer att påverkas negativt liksom övriga EU-regleringar som skyddar miljön och biologisk mångfald. Sammantaget så riskerar föreslagen plan och exploatering att orsaka en mycket stor negativ påverkan på vattenkvalitet, på växt- och djurliv, på fiske och friluftsliv och på råvatten för dricksvatten. Dessutom kommer landskapets vattenhållande- och avdunstningsförmåga liksom dess renande funktion att minska. Sammantaget är exploateringen starkt resursförstörande och kommer att riskera många idag viktiga ekosystemtjänster. Istället för en så stor och arealomfattande och resursförstörande exploatering bör andra mer hållbara lösningar sökas som inte ger denna stora negativa miljöpåverkan.

Michael Nilsson

Ordförande i Naturskyddsföreningen i Härryda och representant i Vattenrådet

Hej alla!

Några bakgrundsfakta och argumentation för att Michaels sakliga och utmärkt formulerade argument lämnas ograverade i Vattenrådets yttrande.

Frågan om Landvetter Södra bör betraktas utifrån ett vidare miljösammanhang. En titt i backspeglarna är nämligen nedslående. Den uttalade ambitionen i arbetet med Agenda 21 i mitten på 90-talet var att de största miljöproblemen skulle vara lösta inom en generation (25 år). Till en början verkade utvecklingen vara på rätt väg. Att naturvården skulle utgöra en hörnsten i arbetet för det hållbara samhället fastslogs från centralt politiskt håll. Den skulle tillmätas samma vikt som bebyggelse och infrastruktur i den fysiska planeringen (se t.ex. Regeringens skrivelse 2001/02:173).

Nu har de där 25 åren gått, dyrbar tid försuttits och Greta Thunbergs generation tvingas hantera långt värre miljöproblem utan tid att hinna åtgärda dem. Hur kunde det bli så?

Sedan år 1965 har utbredningen av bebyggelse och infrastruktur i Sverige mer än fördubblats. Visserligen har folkmängden under samma tid ökat, men långt ifrån i samma takt. Så varför denna iver att fortsätta exploatera i stor skala?

Råder svår bostadsbrist? Nja, för några år sedan utkom Boverket med en rapport som visade att den tillgängliga bostadsytan relativt folkmängden inte minskat i landet. Satellitdata visar dessutom intressant nog att fenomenet "urban sprawl" = tätorternas expansion ut i omgivande landskap, är ett internationellt fenomen som fortskrider snabbare än befolkningstillväxten. Den främsta drivkraften bakom denna negativa utveckling står därför knappast att finna någon brist på byggd yta, utan snarare i att byggsektorn lyckats tillskansa sig tolkningsföreträdare rörande vad som är att betrakta som önskvärd samhällsutveckling.

Coronakrisen avslöjar dock obarmhärtigt att förhärskande föreställningar kring en solid samhällsutveckling vilar på ytterligt bräcklig grund. Det räckte med ett virus från Kina för att punktera luftslottet. Den ekonomiska tillväxt som förväntades skapa ett trygghetens nirvana säckade plötsligt ihop.

En avgörande motivation bakom idén med en ny stad i Landvetter Södra var ursprungligen närheten till flygplatsen och förväntningarna om dess fortsatta expansion. I dagens GP (2020 06 10) återfinns en uppgift om att flygaktiviteten därstädes nu gått ner med 99 %. Tala om kollaps.

Många hoppas väl på att samhällets aktiviteter så snabbt som möjligt ska återgå till "business as usual" efter coronakrisen, men den dåliga nyheten är att epidemin inte var en olycklig engångsföreteelse utan en fullt förutsebar konsekvens av minskande biologisk mångfald. Fler människor med växande anspråk på materiellt välstånd leder till utarmade ekosystem eftersom det är från dem nyttigheterna utvinns. Artfattiga ekosystem tappar då sin förmåga att buffra för patogener varvid risken för sjukdomsutbrott hos människan ökar. I GP (2020 06 07) finns en artikel som på ett pedagogiskt sätt förklarar sammanhangen och rekommenderas.

Till yttermera visso är fler påfrestningar av olika slag att vänta. En som är nära förestående och som redan före coronakrisen började bli kännbar för inte minst flygindustrin, är sjunkande energinetto. All ekonomi drivs av en positiv kvot mellan erhållen kvantitet energi och kostnaden för dess utvinning - ju högre siffra, desto bättre lönsamhet. Lagrade fossila

energikällor medger betydligt högre energinetto än förnybara alternativ, och det är av denna orsak de utgör den ekonomiska tillväxtens viktigaste motor. När såväl klimatskäl som minskande tillgång talar för att den fossila energiutvinningen måste minska kommer detta att slå hårt mot ekonomin.

Här finns anledning erinra om Einsteins devis: ”Det krävs ett nytt sätt att tänka för att lösa problem som vållats av det gamla sättet att tänka.” Det kan med andra ord vara läge att dra lärdom av coronakrisen. Det torde stå klart att rådande tankemodeller kring ekonomi och samhällsplanering inte är kompatibla med den fysiska verkligheten. Nu tullas det hårt på statskassan för att hålla ekonomin hjälpligt under armarna tills krisen är över. Men vad händer sedan? Finns något kvar inför nästa kris?

Den dominerande frågeställningen nu borde vara hur man bygger samhället robust mot påfrestningar. Naturligtvis är detta en mycket svår fråga som knappast någon kan svara på i nuläget, men det står helt klart att Landvetter Södra inte har någon plats i ett sådant samhällsbygge. Att exploatera värdefull natur och därigenom ytterligare kraftfullt bidra till den pågående utarmningen av ekosystemen i syfte att bygga en "ekologiskt hållbar stad" utgör en värsta sortens logisk kullerbytta. Att försöka försvara projektet genom att hänvisa till användning av relativt miljövänliga byggmaterial, gröna tak m.m. innebär s.k. greenwashing av gigantiska mått. Byggande är hur man än vrider och vänder på saken extremt klimatdrivande och påverkar ekosystemet negativt också via olika former av "fjärrpåverkan" som nästan alltid glöms bort (uttag av sand från känsliga havsbottenmiljöer för tillverkning av byggnadsmaterial är ett exempel). Att i nuvarande känsliga klimatläge medvetet öka utsläpp av växthusgaser under hänvisning till att vi i en avlägsen framtid avser kompensera för dem är bedrägligt. Greta Thunberg har inte den tiden.

Min uppfattning är att Vattenrådet ska presentera faktaunderlag baserat på kunskap kring vattenfrågor, ekologi och EU:s vattendirektiv. Vattenrådet saknar mandat att fatta beslut i det aktuella ärendet. Att då låta diplomatiska överväganden visavi byggsektorns särintressen mildra skrivningarna kan i förlängningen slå tillbaka på rådets trovärdighet. När kejsarens nakenhet väl är uppenbarad vill alla vara med och dela äran av tillkännagivandet. Men då är det så dags. Michael Nilssons formuleringar kan inte gendrivs och jag yrkar därför att de kvarstår.

Mölnåls Naturskyddsförening 2020 06 11

Leif Lithander

vice ordförande